

Stanovení výše nároku

Při určení výše nároku podle ustanovení § 136 o. s. ř. jsou podkladem pro úvahu soudu takové skutečnosti, které vycházejí ze souvislostí posuzovaného případu a umožňují učinit určité kvantitativní závěry o výši uplatněného nároku; nejde tedy o určení výše nároku volnou úvahou soudu, ale úvahou kvalifikovanou.

(Rozsudek Nejvyššího soudu České republiky sp.zn. 23 Cdo 2601/2008, ze dne 30.10.2009)

Nejvyšší soud České republiky rozhodl ve věci žalobkyně I. V. K., zastoupené Mgr. P. S. advokátkou, proti žalované F. S. CZ, spol. s r. o., zastoupené JUDr. D. S., Ph.D., advokátem, pro zaplacení částky 50.721,28 € s příslušenstvím, vedené u Městského soudu v Praze pod sp. zn. 9 Cm 8/1997, o dovolání žalobkyně proti rozsudku Vrchního soudu v Praze ze dne 25. října 2007, č. j. 8 Cmo 112/2007-348, tak, že rozsudek Vrchního soudu v Praze ze dne 25. října 2007, č. j. 8 Cmo 112/2007-348, v části výroku pod bodem I písm. a), již byl změněn rozsudek Městského soudu v Praze ze dne 20. dubna 2006, č. j. 9 Cm 8/97-300, ve výroku pod bodem I co do částky 16.864,40 € tak, že žaloba o zaplacení této částky se zamítá, a ve výrocích o náhradě nákladů řízení pod body III a IV se zrušuje a věc se v tomto rozsahu vrací Vrchnímu soudu v Praze k dalšímu řízení.

Z odůvodnění :

Městský soud v Praze rozsudkem ze dne 20. dubna 2006, č. j. 9 Cm 8/97-300, uložil žalované zaplatit žalobkyni částku 33.728,80 € se 4 % úrokem z prodlení od 18. 8. 2005 do zaplacení (výrok pod bodem I), v části, již se žalobkyně domáhala 10 % úroku z prodlení z částky 33.728,80 € za dobu od 17. 5. 1996 do 18. 8. 2005 a 6 % úroku z prodlení od 18. 8. 2005, žalobu zamítl (výrok pod bodem II), žalobu zamítl též co do částky 16.992,48 € s 10 % úrokem z prodlení od 17. 5. 1996 (výrok pod bodem III) a rozhodl o náhradě nákladů řízení (výrok pod bodem IV).

Žalobkyně se v řízení po žalované domáhala zaplacení částky 50.721,28 € (původně 99.200,- DEM) z titulu nároku na zaplacení kupní ceny zboží dodaného žalované - 8000 kusů pánských košil, a to na základě tvrzení, že potvrzením objednávky žalované ze dne 5. 12. 1995 žalovaná uzavřela kupní smlouvu se společností G. B. V. mbH (dále jen „GST“), jež vystupovala jako zprostředkovatel žalobkyně. V průběhu řízení žalobkyně změnila tvrzení tak, že na základě smlouvy ze dne 4. 5. 1994 došlo ke globálnímu postoupení pohledávek společnosti GST, existujících i budoucích, na žalobkyni, postoupena byla tedy i předmětná pohledávka. Soud prvního stupně vyšel ze závazného právního názoru odvolacího soudu, vyjádřeného v jeho usnesení ze dne 18. srpna 2005, č. j. 8 Cmo 341/2004-238, že žalobkyni se nepodařilo prokázat existenci smluvního vztahu mezi ní a žalovanou a tedy existenci svého práva na zaplacení kupní ceny zboží, protože však žalobkyně byla odesílatelem zboží pro žalovanou, je třeba uplatněný nárok posoudit jako nárok na vydání bezdůvodného obohacení. Soud prvního stupně zjistil, že žalovaná dne 24. 1. 1996 a 17. 2. 1996 žalobkyni vydala 2680 kusů košil, vydáno tedy nebylo (a vydat nelze, neboť byly dle tvrzení žalované již prodány) 5320 kusů. Na základě toho soud prvního stupně dovodil, že za nevydané košile je žalovaná povinna poskytnout žalobkyni peněžitou náhradu, a vycházejí z toho, že strany učinily nespornou cenu za jednu košili ve výši 6,34 €, uzavřel, že náhrada činí celkem 33.728,80 €. Vzájemný nárok na náhradu nákladů vynaložených na skladování vydaných košil ve výši 6.049,35 €, uplatněný k započtení, žalované podle závěru soudu prvního stupně nevznikl, neboť žalovaná neprokázala, že vyzvala

žalobkyni k převzetí košil, a žalobkyně tedy nenese odpovědnost za jejich skladování.

Vrchní soud v Praze rozsudkem ze dne 25. října 2007, č. j. 8 Cmo 112/2007-348, k odvolání obou stran rozsudek soudu prvního stupně v napadené části výroku pod bodem I, jíž bylo žalované uloženo zaplatit žalobkyni částku 27.679,45 €, potvrdil co do částky 10.815,05 € a co do zbylé částky jej změnil tak, že žaloba o zaplacení částky 16.864,40 € se zamítá [výrok pod bodem I, písm. a)], ohledně úroku z částky 16.864,40 € rozsudek soudu prvního stupně v napadené části výroku pod bodem I též potvrdil [výrok pod bodem I, písm. b)], ve výroku pod bodem II tento rozsudek změnil tak, že žalovaná je povinna zaplatit žalobkyni 10 % úrok z prodlení z částky 16.864,40 € za období od 17. 5. 1996 do 17. 8. 2005 a 6 % úrok z prodlení z této částky od 18. 8. 2005 do zaplacení (výrok pod bodem II) a rozhodl o náhradě nákladů řízení před soudy obou stupňů (výroky pod body III a IV).

Odvolací soud poté, co zopakoval zčásti dokazování, dospěl k zjištění, že košile nebyly bezvadné a že hlavní jejich vadou byla nefunkčnost kovových ozdobných knoflíků, konstatoval však, že není najisto postaven počet vadných košil. Dovedil, že výše peněžité náhrady ve výši 6,34 € za jednu košili, z níž vycházel soud prvního stupně, neodpovídá ekonomické protihodnotě košile, neboť jde o částku, s níž bylo uvažováno jako o ceně košile, pokud by k dodání košil došlo na základě kupní smlouvy. Odvolací soud konstatoval, že nárok je co do základu prokázán, důkazy dosud v řízení provedené však nemohou vymezit rozsah náhrady. Výši peněžité náhrady proto určil volnou úvahou podle ustanovení § 136 občanského soudního řádu (dále jen „o. s. ř.“) ve výši poloviny fakturované částky, což se promítlo v potvrzení rozsudku soudu prvního stupně ve výroku I. co do částky 10.815,05 €, když tento výrok nebyl co do částky 6.049,35 € napaden. Námitku započtení uplatněnou žalovanou shodně se soudem prvního stupně posoudil jako neopodstatněnou a tedy neúčinnou.

Rozsudek odvolacího soudu v měnící části výroku pod bodem I písm. a), jakož i ve výrocích o nákladech řízení pod body III a IV, napadla žalobkyně dovoláním, jehož přípustnost opřela o ustanovení § 237 odst. 1 písm. a) o. s. ř. a jehož důvodnost spatřovala v tom, že řízení je postiženo vadou, která mohla mít za následek nesprávné rozhodnutí ve věci, a že napadené rozhodnutí spočívá na nesprávném právním posouzení věci. Výslovně přitom argumentovala, že dovolací důvod je dán ustanovením § 237 odst. 3 o. s. ř., neboť napadené rozhodnutí má po právní stránce zásadní význam.

Žalobkyně za podstatné pro určení ekonomické protihodnoty košilí označila určení jejich ceny ke dni, kdy je žalovaná obdržela, s tím, že ponechává stranou spornou otázku, zda košile byly bezvadné. Podle jejího názoru „logicky viděno je kupní cena prodávaných košil pro kalkulovanou jinak vyšší prodejní cenu v maloobchodní síti žalované jistě nižší než cena, kterou žalovaná získala v ekonomické protihodnotě celé dodávky zboží“. Namítla, že pokud odvolací soud určil částku ekonomické protihodnoty volnou úvahou v polovině „částky tržní“, tedy částky fakturované žalobkyní jako cena kupní, neopíral se o zákon a nemohl se opřít ani o judikaturu. Určení ekonomické protihodnoty ve výši poloviny „tržní“ ceny je podle jejího mínění nejen nedůvodné, nýbrž i proti „smyslu obchodního závazkového vztahu, kde jen velmi výjimečně lze počítat s tím, že by prodejce měl 50 % obchodní marži, tedy že by cena tržní/ fakturovaná v daném případě odpovídala 50 % ekonomické protihodnoty“. Žalobkyně vytkla odvolacímu soudu, že zcela volnou úvahou bez jakékoliv právní podpory určil nesprávně částku ekonomické protihodnoty zboží, kritice podrobila též způsob, jakým odvolací soud rozhodl o náhradě nákladů řízení, a navrhla, aby dovolací soud rozhodnutí soudů nižších stupňů zrušil a vrátil věc těmto soudům k dalšímu řízení.

Poté, co po podání dovolání převzala její zastoupení v záhlaví uvedená advokátka, žalobkyně doplnila dovolání o další dovolací námitky, založené na výtce, že soudy nižších stupňů věc nesprávně posuzovaly podle českých právních předpisů, neboť vzhledem k jejímu sídlu měly při posouzení předmětného závazkového vztahu aplikovat úmluvu OSN o smlouvách o mezinárodní koupi zboží a občanský zákoník Spolkové republiky Německo (BGB). Protože podle ustanovení § 242 odst. 4 o. s. ř. mohou účastníci měnit dovolací důvody jen po dobu trvání lhůty k dovolání a doplňující podání bylo

učiněno 22. 4. 2008, tedy po uplynutí dvouměsíční dovolací lhůty (srov. § 240 odst. 1, větu první, o. s. ř.), k němuž došlo dne 11. 2. 2008, je změna (rozšíření) dovolacích důvodů obsažená v tomto podání nepřipustná a dovolací soud k takto opožděně uplatněným dovolacím důvodům přihlédnout nemohl.

Žalovaná ve svém vyjádření k dovolání uvedla, že výši peněžité náhrady za nevydané košile nelze stanovit cenou, za kterou byly prodány, nýbrž hodnotou zboží v době vzniku bezdůvodného obohacení. Tu měla žalobkyně prokázat, neunesla však důkazní břemeno a odvolací soud byl nucen určit výši peněžité náhrady jen na základě dostupných důkazů volnou úvahou, přičemž s ohledem na vady košil a náklady žalované stanovil ekonomickou protihodnotu nevydaných košil ve výši poloviny fakturované částky. Výši plnění tak určil v rámci mantinelů stanovených původní velkoobchodní prodejní cenou košil a jejich hodnotou se zohledněním vad. Žalovaná poukázala na to, že spor probíhá již deset let a proto důkazy ke stanovení výše peněžité náhrady jsou těžko dostupné. Podle jejího mínění nemá napadené rozhodnutí zásadní význam po právní stránce, neboť dovolací soud se řešenou problematikou mnohokrát zabýval a soudy nižších stupňů postupovaly v intencích jeho judikatury. Navrhla proto, aby bylo dovolání jako nepřipustné odmítnuto.

Napadené rozhodnutí odvolacího soudu bylo vyhlášeno před 1. červencem 2009, kdy nabyla účinnosti novela občanského soudního řádu provedená zákonem č. [7/2009](#) Sb., Nejvyšší soud České republiky (dále též jen „Nejvyšší soud“) jako soud dovolací (§ 10a o. s. ř.) proto vzhledem k bodu 12 přechodných ustanovení v čl. II. uvedeného zákona dovolání projednal a rozhodl o něm podle občanského soudního řádu ve znění účinném do 30. června 2009.

Nejvyšší soud po zjištění, že dovolání proti rozsudku odvolacího soudu bylo podáno ve lhůtě stanovené v § 240 odst. 1 o. s. ř. oprávněnou osobou (účastníkem řízení) řádně zastoupenou advokátem, jímž bylo dovolání též sepsáno (§ 241 odst. 1, 4 o. s. ř.), se zabýval nejdříve otázkou, zda je dovolání v této věci přípustné, neboť toliko z podnětu přípustného dovolání lze přezkoumat správnost napadeného rozhodnutí z hlediska uplatněných dovolacích důvodů.

Dovoláním lze napadnout pravomocná rozhodnutí odvolacího soudu, pokud to zákon připouští (§ 236 odst. 1 o. s. ř.). Podmínky přípustnosti dovolání proti rozsudku odvolacího soudu jsou obsaženy v ustanovení § 237 o. s. ř.

Dovolání je přípustné proti rozhodnutí odvolacího soudu, jímž bylo změněno rozhodnutí soudu prvního stupně ve věci samé [§ 237 odst. 1 písm. a) o. s. ř.] nebo jímž bylo potvrzeno rozhodnutí soudu prvního stupně, kterým soud prvního stupně rozhodl ve věci samé jinak než v dřívějším rozhodnutí proto, že byl vázán právním názorem odvolacího soudu, který dřívější rozhodnutí zrušil [§ 237 odst. 1 písm. b) o. s. ř.], anebo jímž bylo potvrzeno rozhodnutí soudu prvního stupně, jestliže dovolání není přípustné podle ustanovení § 237 odst. 1 písm. b) o. s. ř. a dovolací soud dospěje k závěru, že napadené rozhodnutí má ve věci samé po právní stránce zásadní význam [§ 237 odst. 1 písm. c) o. s. ř.].

Rozsudek odvolacího soudu je v napadené části výroku ve věci samé rozsudkem měnícím, proti němuž dovolání přípustné je, a to bez dalšího, podle ustanovení § 237 odst. 1 písm. a) o. s. ř. Argumentace stran vedená k zásadnímu významu napadeného rozhodnutí po právní stránce, jenž se pojí toliko s přípustností dovolání proti potvrzujícímu rozsudku, který není skrytě diformní [srov. § 237 odst. 1 písm. c) o. s. ř.], je proto nepřipadná. Důvodnosti dovolání se pak zásadní právní význam rozhodnutí definovaný v ustanovení § 237 odst. 3 o. s. ř. oproti mylnému názoru žalobkyně netýká vůbec (srov. vymezení dovolacích důvodů v § 241a odst. 2, 3 o. s. ř.).

Podle ustanovení § 242 odst. 3 o. s. ř. lze rozhodnutí odvolacího soudu přezkoumat jen z důvodů uplatněných v dovolání. Je-li dovolání přípustné, dovolací soud přihlédne též k vadám řízení uvedeným v § 229 odst. 1, § 229 odst. 2 písm. a) a b) a § 229 odst. 3 o. s. ř., jakož i k jiným vadám

řízení, které mohly mít za následek nesprávné rozhodnutí ve věci, i když nebyly uplatněny. Při přezkoumání rozhodnutí odvolacího soudu je tedy dovolací soud zásadně vázán uplatněnými dovolacími důvody, včetně toho, jak je dovolatel obsahově vymezil (srov. § 41 odst. 2 o. s. ř.).

Takové vady řízení, k nimž přihlíží z úřední povinnosti, dovolací soud z obsahu spisu neshledal. Žalobkyně pak, byť důvodnost svého dovolání opírá též o dovolací důvod podle ustanovení § 241a odst. 1 písm. a) o. s. ř., ve skutečnosti žádné konkrétní vady řízení nenamítla. Dlužno poznamenat, že pokud by odvolací soud pochybil v závěru, kterým právním řádem se řídí posuzovaný závazkový vztah s mezinárodním prvkem, a aplikoval by při jeho posouzení právo České republiky namísto práva Spolkové republiky Německo, tak jak namítla žalobkyně ve svém doplňujícím podání, šlo by o nesprávné právní posouzení (o chybnou aplikaci kolizních norem mezinárodního práva soukromého a s tím spojené použití norem hmotného práva jiného než příslušného právního řádu), nikoliv o vadu řízení, ke které by dovolací soud musel přihlédnout bez zřetele na to, že byla vyloučena po uplynutí dovolací lhůty.

Pro výsledek dovolacího přezkumu je tak určující dovolací námitka, že odvolací soud určil nesprávně výši peněžité náhrady za ty košile, které nelze vydat, neboť úvahu, jejímž prostřednictvím dospěl k závěru o výši náhrady, nezáložil na konkrétních poznátcích o rozhodných skutečnostech. Tato námitka je opodstatněná a dovolání je důvodné.

Podle ustanovení § 458 odst. 1 občanského zákoníku musí být vydáno vše, co bylo nabyto bezdůvodným obohacením. Není-li to dobře možné, zejména proto, že obohacení záleželo ve výkonech, musí být poskytnuta peněžitá náhrada.

Nelze přisvědčit žalobkyni, že způsob určení výše peněžité náhrady podle citovaného ustanovení není v judikatuře vyřešen; Nejvyšší soud se touto otázkou zabýval opakovaně. Odvolací soud však při svém postupu v posuzované věci tuto judikaturu nerespektoval.

Nejvyšší soud ve svých rozhodnutích formuloval a zdůvodnil závěr, že v případě plnění, které není dobře možné vrátit, je bezdůvodně obohacený povinen poskytnout tomu, na jehož úkor bezdůvodně obohacení získal, peněžitou náhradu odpovídající hodnotě, za jaké bylo obdobné plnění obvykle poskytováno v daném místě a čase a za obdobných podmínek, tedy obvyklou cenu tohoto plnění (srov. např. rozsudek ze dne 30. listopadu 1999, sp. zn. 25 Cdo 2526/98, uveřejněný v časopise Soudní judikatura, sešit č. 1/2000, pod č. 17/2000, rozsudek ze dne 15. června 1999, sp. zn. 25 Cdo 2578/98, uveřejněný ve Sbírce soudních rozhodnutí a stanovisek pod č. 53/2000, rozsudek ze dne 27. listopadu 2002, sp. zn. 29 Odo 805/2001, uveřejněný v časopise Soudní judikatura, sešit č. 12/2002, pod č. 235/2002, či rozsudky ze dne 12. července 2001, sp. zn. 25 Cdo 1935/99, ze dne 19. března 2003, sp. zn. 29 Odo 622/2002, ze dne 30. listopadu 2004, sp. zn. 32 Odo 1120/2003, ze dne 31. března 2005, sp. zn. 32 Odo 1108/2003, ze dne 21. září 2006, sp. zn. 32 Odo 932/2005, ze dne 24. července 2007, sp. zn. 32 Odo 174/2007, ze dne 25. listopadu 2008, sp. zn. 30 Cdo 4713/2007, a ze dne 29. ledna 2009, sp. zn. 23 Odo 954/2006, které jsou veřejnosti k dispozici na webových stránkách Nejvyššího soudu).

Poznatek o obvyklé ceně příslušného naturálního plnění je poznatkem skutkovým (skutkovým zjištěním). K takovým poznatkům soud tam, kde nemůže vzít za svá skutková zjištění shodná tvrzení účastníků (srov. § 120 odst. 4 o. s. ř.), dospívá dokazováním, tedy prováděním důkazů a jejich hodnocením podle ustanovení § 122 a násl. o. s. ř. Ustanovení § 136 o. s. ř. však určuje, že lze-li výši nároků zjistit jen s nepoměrnými obtížemi nebo nelze-li ji zjistit vůbec, určí ji soud podle své úvahy.

Určení výše peněžité náhrady podle úvahy soudu tedy možné je, ovšem za podmínky, že je dán některý ze zákonem stanovených předpokladů užití tohoto postupu. Ze samotné skutečnosti, že důkazy dosud v řízení provedené nemohou vymezit rozsah náhrady, již postup podle ustanovení §

136 o. s. ř. odůvodnil odvolací soud, však nelze dovodit, že výši nároku lze zjistit jen s nepoměrnými obtížemi nebo že ji nelze zjistit vůbec. Skutečnosti označené odvolacím soudem tedy důvodnost postupu podle ustanovení § 136 o. s. ř. nezakládají.

Neobstojí ani způsob, jakým odvolací soud při určení výše peněžité náhrady postupoval. V rozsudku ze dne 21. února 2008, sp. zn. 32 Odo 871/2006, jenž je uveřejněn v Souboru civilních rozhodnutí Nejvyššího soudu pod č. C 5987, Nejvyšší soud vyjádřil závěr, od něhož nemá důvod se odchýlit ani v projednávané věci, že při určení výše nároku podle ustanovení § 136 o. s. ř. jsou podkladem pro úvahu soudu takové skutečnosti, které vycházejí ze souvislostí posuzovaného případu a umožňují učinit určité kvantitativní závěry o výši uplatněného nároku; nejde tedy o určení výše nároku volnou úvahou soudu (srov. shodně též Bureš, J., Drápal, L., Krčmář, Z. a kol. Občanský soudní řád. Komentář. I. díl. 7. vydání. Praha: C. H. Beck, 2006, 627 s.). Takto stanoveným požadavkům napadené rozhodnutí odvolacího soudu nedostalo, vycházelo-li z jediného poznatku, a to z jednotkové kupní ceny předmětného zboží, kterou žalobkyně žalované vyúčtovala, ač neměla (podle právního závěru odvolacího soudu, který nebyl dovoláním zpochybněn) pro takový postup podklad v uzavřené kupní smlouvě, tedy z takového poznatku, který je pro závěr o obvyklé ceně tohoto zboží v rozhodném místě a čase bez významu (srov. shodně např. citovaný rozsudek sp. zn. 29 Odo 622/2002). Též způsob, jakým odvolací soud dovodil z této neprávem vyúčtované kupní ceny závěr o ekonomické protihodnotě nevydaných košil, totiž že tuto cenu prostě vydělil dvěma, sice s předchozím odkazem na vadnost nezjištěného počtu košil, ale bez jakéhokoliv bližšího zdůvodnění zvoleného řešení (bez příslušné kvantifikace), nasvědčuje tomu, že šlo nikoliv o úvahu kvalifikovanou, jak ji v rámci výkladu ustanovení § 136 o. s. ř. vyžaduje zejména citované rozhodnutí Nejvyššího soudu sp. zn. 32 Odo 871/2006, nýbrž o volnou úvahu, tak jak ostatně odvolací soud výslovně deklaruje. Pouhou volnou úvahou výši nároku určit nelze.

Nezbývá tedy než uzavřít, že postup, jímž odvolací soud dospěl k závěru o výši peněžité náhrady za plnění, které nelze vydat, neobstojí a jeho rozhodnutí není v dovoláním napadené části výroku ve věci samé správné. Na adresu dovolatelky lze pro úplnost dodat, že dovolání proti rozhodnutí o nákladech řízení přípustné není.

Nejvyšší soud proto, aniž nařizoval jednání (§ 243a odst. 1, věta první, o. s. ř.), rozsudek odvolacího soudu v dovoláním napadené části výroku ve věci samé podle ustanovení § 243b odst. 2, část věty za středníkem, o. s. ř. zrušil, spolu se závislými výroky o náhradě nákladů řízení před soudy obou stupňů [§ 242 odst. 2 písm. b) o. s. ř.], a věc podle ustanovení § 243b odst. 3, věty první, o. s. ř. vrátil tomuto soudu k dalšímu řízení.

© EPRAVO.CZ - Sběrka zákonů, judikatura, právo | www.epravo.cz

Další články:

- [Nepřiměřená délka řízení \(exkluzivně pro předplatitele\)](#)
- [Výše výživného \(exkluzivně pro předplatitele\)](#)
- [Výživné \(exkluzivně pro předplatitele\)](#)
- [Započtení pohledávek \(exkluzivně pro předplatitele\)](#)
- [Ušlý zisk](#)
- [Škoda vzniklá provozní činností](#)
- [Styk dítěte s osobou společensky blízkou](#)
- [Spotřebitel](#)
- [Náležitě odůvodnění jako procesní záruka \(exkluzivně pro předplatitele\)](#)

- [Odměna advokáta \(exkluzivně pro předplatitele\)](#)
- [Poučení účastníka řízení \(exkluzivně pro předplatitele\)](#)